

میزان موفقیت آکادمیک و عوامل پیش‌گویی‌کننده آن از دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان

محسن ادیب حاج باقری*، حمیدرضا صادقی گندمانی، عفت امین‌الرعایایی یمینی

چکیده

مقدمه: شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت آکادمیک دانشجویان پرستاری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به تناقضات موجود در ارتباط با عوامل تأثیرگذار، مطالعه‌ای با هدف شناسایی عوامل پیش‌گویی‌کننده موفقیت آکادمیک دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان انجام شد.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی مقطعی، ۱۳۴ دانشجوی سال دوم تا چهارم پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سال ۱۳۹۳ به صورت تصادفی منظم انتخاب شدند. جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسش‌نامه‌ای مشتمل بر اطلاعات دموگرافیک و موفقیت آکادمیک پس از تأیید روایی و پایایی آن، استفاده گردید. اطلاعات با استفاده از آزمون‌های مجذور کای، کروسکال والیس، من ویتنی و ضریب همبستگی اسپیرمن، تحلیل شد.

نتایج: وضعیت غیر بومی و اقامت در خوابگاه بر موفقیت آکادمیک تأثیر مثبت داشت ($p < 0/05$). با وجود افزایش نمره موفقیت آکادمیک دانشجویان با افزایش ترم تحصیلی، تفاوت معناداری بین میانگین نمره موفقیت آکادمیک در ترم‌های مختلف تحصیلی مشاهده نشد ($p = 0/26$). میانگین نمره کل موفقیت آکادمیک دانشجویان $10/02 \pm 10/23$ از حداکثر نمره قابل کسب ۱۵۶ بود ($67/30\%$ از نمره کل). همچنین ارتباط معناداری بین معدل کل و نیز معدل ترم قبل دانشجویان با میانگین نمره کل موفقیت آکادمیک، مشاهده نشد ($p = 0/59$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نقش پیش‌گویی‌کنندگی فاکتورهای دموگرافیک در موفقیت آکادمیک دانشجویان پرستاری، مسؤولان باید در راستای بهبود موفقیت آکادمیک آن‌ها برنامه‌ریزی نمایند.

واژه‌های کلیدی: موفقیت آکادمیک، عوامل پیش‌گویی‌کننده، دانشجویان پرستاری

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / ۱۳۹۴؛ ۱۵(۶۶): ۵۱۰ تا ۵۲۰

مقدمه

مطالعه موفقیت آکادمیک طی سه دهه اخیر بیش از پیش مورد توجه متخصصان تعلیم و تربیت قرار گرفته است.

موفقیت آکادمیک، از مهم‌ترین معیارهای شایستگی دانشجویان و کسب توانمندی‌های آکادمیک در طی مراحل تحصیل و رسیدن به مرحله فارغ‌التحصیلی، است. این مفهوم، از مهم‌ترین شاخص‌های پیش‌گویی‌کننده وضعیت آینده فراگیران از لحاظ کسب صلاحیت و مهارت‌های علمی و عملی در رشته پرستاری محسوب می‌گردد (۱ و ۲). از آنجا که موفقیت یا نارسایی تحصیلی در رشته پرستاری، به عنوان یکی از موضوعات در سطح بین‌المللی مطرح است (۳)، تأثیر

* نویسنده مسؤول: دکتر محسن ادیب حاج باقری (استاد)، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران،
adib1344@yahoo.com
حمیدرضا صادقی گندمانی، دانشجوی دکتری پرستاری، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی کاشان، کاشان، ایران.
(hamidsadeghi1366@gmail.com)، عفت امین‌الرعایایی یمینی، آموزگار، اداره آموزش و پرورش کاشان، ایران. (amini1327@yahoo.com)
تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۷/۱، تاریخ اصلاحیه: ۹۴/۷/۲۵، تاریخ پذیرش: ۹۴/۸/۱۹

بررسی موفقیت آکادمیک دانشجویان و شناسایی عوامل تأثیرگذار بر آن، رویکردی مناسب در جهت برنامه‌ریزی و توسعه برنامه‌های آموزشی فراهم می‌نماید که منجر به کسب بهترین پیامد ممکن برای دانشجویان و مراکز آموزشی می‌شود (۱۱). با وجود این، اکثر قریب به اتفاق مطالعات قبلی تنها پیشرفت تحصیلی و معدل نمرات دانشجویان را معیار موفقیت تحصیلی یا موفقیت آکادمیک گرفته و سایر سازه‌های مهم در موفقیت تحصیلی را نادیده انگاشته‌اند؛ به عنوان مثال یک مرور سیستماتیک توسط فرگوسن (Ferguson) و همکاران نشان داد که موفقیت تحصیلی دانشجویان قبل از ورود به دانشگاه می‌تواند تا حدود ۲۳٪ پیش‌گویی‌کننده موفقیت تحصیلی آنها در طی دوران دانشجویی باشد (۱۲). یک مطالعه در ایران نیز گزارش داد که موفقیت تحصیلی دانشجویان در ۱۱٪ موارد توسط معدل پیش‌دانشگاهی، ۵٪ موارد توسط سهمیه پذیرش، ۷٪ توسط محل سکونت و ۳٪ توسط جنسیت قابل پیش‌گویی است (۱۳). همچنین، جیمز (James) کسب نمرات بالاتر در امتحان ورودی را از قوی‌ترین عوامل پیش‌گویی‌کننده موفقیت آکادمیک معرفی می‌کند (۱۴). هیوتپ (Hutapea) نیز معدل دیپلم را دارای بالاترین قدرت در پیش‌بینی موفقیت آکادمیک می‌داند (۱۵).

در زمینه عوامل مؤثر بر موفقیت آکادمیک یا موفقیت تحصیلی نیز گزارشات متفاوتی وجود دارد. یک مطالعه گزارش داده است که متغیرهای جمعیت شناختی و محیطی نظیر سن، جنس، قومیت و ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان بر میزان موفقیت آکادمیک و پیشرفت تحصیلی آنها تأثیر قابل توجهی دارد (۱۲). با وجود این، حسینی و همکاران گزارش داده‌اند که جنس، ترم و رشته تحصیلی، وضعیت تأهل و محل زندگی با موفقیت آکادمیک دانشجویان توانبخشی ارتباط دارد، اما تأیید تأثیر عوامل اجتماعی، فرهنگی و شیوه زندگی به بررسی و تحقیق بیشتری نیاز دارد (۱۶). با وجود این،

موفقیت آکادمیک بر عملکرد آتی پرستاران، توسط پژوهشگران متعددی مورد بررسی قرار گرفته است (۸ تا ۸). از جمله دلایل اصلی مطالعات متعدد در مورد این پدیده، پیچیدگی فاکتورهای مؤثر بر موفقیت آکادمیک و تعاریف متنوع موفقیت یا شکست آکادمیک است (۵). عده‌ای موفقیت آکادمیک را به عنوان کسب دانش و مهارت در یک رشته خاص و اتمام دوره تحصیلی تعریف می‌کنند (۶). برخی دیگر، معدل فراگیران را معیار موفقیت آنها در نظر می‌گیرند (۸)، برخی نیز معتقدند که دانشگاه وظایفی فراتر از انتقال دانش نظری داشته و باید بتواند توانمندی‌های خاصی را به ویژه به لحاظ روحی روانی، اجتماعی و علمی در دانشجویان ایجاد کند (۹ و ۱۰). این تفاوت در تعاریف، مقایسه یافته‌های پژوهشی مرتبط با این پدیده را نیز مشکل کرده است (۴). همین مسأله باعث شده تا محققان روش‌های مختلفی را برای بررسی موفقیت دانشجویان به کار برند. از جمله این روشها می‌توان به اندازه‌گیری میزان موفقیت بر اساس پیشرفت در هر یک از دوره‌های آموزشی به طور مجزا، موفقیت حاصله در مجموع دوره‌های آموزشی، معدل هر ترم تحصیلی، معدل فراگیر هنگام فارغ‌التحصیلی و آزمون‌های تخصصی برای کسب مجوزهای احراز صلاحیت حرفه‌ای مانند آزمون RN در پرستاری، اشاره نمود (۷ و ۸). با وجود این، برخی از صاحب‌نظران معتقدند که باید بین اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی و موفقیت آکادمیک تمایز قائل شد. درحالی که معدل و نمرات دانشجویان معمولاً بیان‌کننده پیشرفت تحصیلی آنها است، موفقیت آکادمیک دربردارنده سازه‌های دیگری مانند اجتماعی شدن، توانایی تصمیم‌گیری در زمینه حرفه آینده، برخورداری از انگیزه بیرونی، خود تنظیمی، تطابق شخصی و کسب مهارت‌های آکادمیک است که معمولاً در اندازه‌گیری‌های معمول پیشرفت تحصیلی مورد توجه قرار نمی‌گیرند (۹ و ۱۰).

استفاده از فرمول کوکران با ضریب اطمینان ۹۵٪ و دقت ۰/۸ برابر ۱۳۴ نفر برآورد شد که با در نظر گرفتن احتمال ریزش ۲۵ درصدی ۱۸۰ نفر در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری به این ترتیب بود که پس از تعیین معیارهای ورود به مطالعه (شامل تحصیل در ترم دوم یا بالاتر و رضایت آگاهانه)، لیست اسامی کلیه دانشجویان واجد معیارهای مذکور تهیه شد (۲۹۰ نفر) و به هر یک از آن‌ها، یک شماره اختصاص داده شد؛ سپس با استفاده از روش نمونه‌گیری منظم و کاربرد جدول اعداد تصادفی برای تعیین نقطه شروع، ۱۸۰ نفر از بین لیست تصادفی انتخاب شدند. پژوهشگر با در دست داشتن لیست افراد منتخب، به تک تک افرادی که شماره آنها از فهرست انتخاب شده بود، مراجعه نمود و پس از ارائه توضیحات مختصری در مورد اهمیت و اهداف مطالعه، ایشان را به شرکت در مطالعه و تکمیل پرسشنامه‌ها دعوت نمود. در صورتی که فردی تمایل به شرکت در مطالعه نداشت فرد دیگری به صورت تصادفی از لیست انتخاب و جایگزین می‌شد. رضایت شفاهی از کلیه شرکت‌کنندگان در مطالعه کسب شد؛ پذیرش شرکت در مطالعه و تکمیل و عودت آن به محقق نشانگر رضایت بود.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه دو بخشی بود. بخش اول شامل مشخصات فردی (جنس، ترم تحصیلی، معدل ترم گذشته دانشجوی، وضعیت تأهل، وضعیت مسکن و بومی بودن) بود. بخش دوم، پرسشنامه موفقیت آکادمیک بود (۹). این ابزار دارای ۳۹ گویه بر اساس مقیاس لیکرت ۴ نمره‌ای (از کاملاً موافقم=۴ تا کاملاً مخالفم=۱) است و دارای ۱۰ مؤلفه اصلی؛ مهارت‌های آکادمیک عمومی (گویه‌های ۱ تا ۷)، کارآمدی مربی (گویه‌های ۸ تا ۱۱)، تصمیم‌گیری شغلی (گویه‌های ۱۲ تا ۱۴)، انگیزه خارجی برای آینده (گویه‌های ۱۵-۱۸)، اعتماد (گویه‌های ۱۹-۲۳)، تطابق شخصی (۲۴)، خود تنظیمی (گویه‌های ۲۵-۲۷)، اجتماعی شدن (گویه‌های

یک مطالعه در بابل، رابطه وضعیت تأهل و وضعیت مسکن با عملکرد و موفقیت تحصیلی دانشجویان را تأیید نکرد (۱۷). در مطالعه تقریبی و همکاران نیز بین جنسیت مؤنث و معدل با عملکرد تحصیلی دانش‌آموختگان پرستاری ارتباط معناداری دیده شد (۱۸). در حالی که گرین (Green) بر جنسیت مذکر (۱۹) و هیوتپ (Hutapea) (۱۵) بر معدل دیپلم به عنوان عوامل پیش‌بینی‌کننده موفقیت آکادمیک تأکید می‌کنند. پارکر (Parker) نیز از جمله متغیرهای پیش‌گویی‌کننده موفقیت آکادمیک را پایین بودن سن، و ورود بدون تاخیر به دانشگاه بر شمرده است (۲۰). در حالی که سالامونسون (Salamonson) (۲۱) و اوفوری (Ofori) (۲۲) گزارش داده‌اند که دانشجویان پرستاری که سن بالاتری داشته‌اند در مقایسه با جوان‌ترها، موفقیت آکادمیک و عملکرد تحصیلی بهتری داشته‌اند.

با توجه به این که عمده مطالعات قبلی تنها پیشرفت تحصیلی را معیار موفقیت آکادمیک تلقی نموده‌اند ضرورت انجام مطالعاتی که دیدگاه وسیع‌تری نسبت به موفقیت آکادمیک داشته باشند احساس می‌شود. همچنین، با توجه به تناقضات موجود در زمینه عوامل مؤثر بر موفقیت آکادمیک، انجام مطالعه‌ای در این ارتباط در بافتی متفاوت می‌تواند دید جدیدی با توجه به زمینه متفاوت، برای پژوهشگران فراهم نماید. لذا، این مطالعه با هدف بررسی میزان موفقیت آکادمیک و عوامل پیش‌گویی‌کننده آن از دیدگاه دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سال ۱۳۹۳ انجام شد.

روش‌ها

این پژوهش توصیفی مقطعی در سال ۱۳۹۳ بر روی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان انجام شد. جامعه تحقیق کلیه دانشجویان دختر و پسر مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان بود. حجم نمونه با

تأیید شد، به دانشجویان اطمینان داده شد که اطلاعات فردی آن‌ها محرمانه خواهد ماند و شرکت در تحقیق نیز داوطلبانه است.

نتایج

از بین ۱۸۰ پرسشنامه توزیع شده، ۱۵۰ پرسشنامه تکمیل و به محقق عودت داده شد (درصد پاسخ‌دهی ۸۳/۳٪). از این تعداد، در ۱۶ پرسشنامه تعدادی از گویه‌های اصلی بطور ناقص جواب داده شده بود که کنار گذاشته شد. در نهایت ۱۳۴ پرسشنامه تجزیه و تحلیل شد. از مجموع واحدهای پژوهش ۳۱ نفر (۲۳،۱٪) ترم سوم، ۳۳ نفر (۲۴،۶٪) ترم چهارم، ۲۸ نفر (۲۰،۹٪) ترم پنجم، ۲۴ نفر (۱۷،۹٪) ترم ششم، ۱۱ نفر (۸،۲٪) ترم هفتم و ۷ نفر (۵،۲٪) ترم هشتم پرستاری بودند. آزمون کروسکال والیس تفاوت معناداری را بین میانگین نمره موفقیت آکادمیک در ترم‌های مختلف تحصیلی نشان نداد ($p=0/26$). بر اساس آزمون من ویتنی تفاوت معناداری بین میانگین معدل دو گروه دختران و پسران در ترم گذشته ($Z=2/462$, $p=0/001$) و معدل کل ($Z=1/131$, $p<0/001$) مشاهده شد. به طوری که میانگین معدل ترم گذشته و معدل کل دانشجویان دختر بالاتر از دانشجویان پسر بود. سایر اطلاعات دموگرافیک در جدول ۱ نشان داده شده است. میانگین نمره کل موفقیت آکادمیک دانشجویان $10/02 \pm 2/23$ از حداکثر نمره قابل کسب ۱۵۶ بود ($17/45$ ٪ از نمره کل). میانگین کل نمره موفقیت آکادمیک در پسران $10/37 \pm 1/70$ و در دختران $10/42 \pm 9/25$ بود که آزمون من ویتنی تفاوت معناداری را بین میانگین دو گروه دختر و پسر نشان نداد ($Z=-1/260$), اختلاف میانگین دو جنس در خرده مقیاس‌های تصمیم‌گیری شغلی ($Z=-2/190$, $p=0/02$) و اجتماعی شدن ($Z=-4/186$, $p=0/000$) معنادار بود. در حالی که در سایر مؤلفه‌ها اختلاف معناداری بین

(۳۱-۲۸)، انگیزه درونی یا علاقه‌مندی (گویه‌های ۳۶-۳۲) و فقدان اضطراب (گویه‌های ۳۹-۳۷) است. حداکثر و حداقل نمره قابل کسب ۱۵۶ و ۳۹ است. همچنین برخی از گویه‌ها به صورت مثبت و برخی نیز منفی نمره‌گذاری شده‌اند. نمره هر مؤلفه از جمع نمرات دریافتی دانشجویان از مقیاس لیکرت به دست آمد. از آنجایی که ابزار موفقیت آکادمیک تا به حال در ایران استفاده نشده بود و مطالعاتی که در این زمینه انجام شده بود، از میانگین نمرات پیشرفت تحصیلی به عنوان شاخص موفقیت آکادمیک استفاده کرده بودند، قبل از روایی محتوای ابزار، اجازه استفاده از سازنده ابزار، اخذ شد. ابتدا ابزار با استفاده از فرایند ترجمه و باز ترجمه (Back Translation) به زبان فارسی ترجمه شد. بدین صورت که ابزار انگلیسی توسط دو نفر از اعضای هیأت‌علمی متبحر، به صورت جداگانه به فارسی ترجمه گردید، سپس یک نفر نقاط مبهم و نارسا در متن را تصحیح کرد تا از لحاظ درک دانشجویان رسا باشد. در مرحله بعد ابزار توسط دو نفر از اعضای هیأت‌علمی که از موضوع مطلع نبودند به صورت جداگانه به انگلیسی باز ترجمه شد. سپس ابزارهای انگلیسی توسط یک نفر ادغام گردید. در مطالعه حاضر پایایی پرسشنامه فوق با روش آلفای کرونباخ مورد سنجش قرار گرفت. بدین ترتیب که پژوهشگر، پرسش‌نامه‌ها را در اختیار ۱۵ دانشجویی که در نمونه نهایی پژوهش قرار نگرفتند، قرار داد. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، تحت نظارت استاد آمار، ضریب آلفای کرونباخ برای ابزار فوق معادل $0/76$ محاسبه شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و تحلیلی در نرم‌افزار SPSS-13 استفاده شد. چون طبق آزمون کولموگروف-اسمیرنوف، توزیع داده‌ها نرمال نبود از آزمون مجذور کای و دقیق فیشر، ضریب همبستگی اسپیرمن، آزمون آماری کروسکال والیس و من ویتنی این مطالعه در شورای پژوهشی و نیز کمیته اخلاق دانشکده پرستاری و مامایی کاشان

دانشجویان مشاهده نشد (جدول ۲).

جدول ۱: توزیع فراوانی (نسبی و مطلق) خصوصیات

دموگرافیک واحدهای مورد پژوهش

متغیر	(درصد) فراوانی
جنس	مرد (۶۸,۷٪) ۹۲
	زن (۳۱,۳٪) ۴۲
وضعیت بومی	بومی (۵۷,۵٪) ۷۷
	غیر بومی (۴۲,۵٪) ۵۷
وضعیت تأهل	مجرد (۸۶,۶٪) ۱۱۶
	متأهل (۱۳,۴٪) ۱۸
وضعیت مسکن	اجاره‌ای (۳,۷٪) ۵
	شخصی (۲۰,۹٪) ۲۸
	خوابگاه (۷۵,۴٪) ۱۰۱
میانگین معدل	ترم ۱۶/۰۰±۱/۴۵
	گذشته
	کل ۱۵/۸۳±۱/۴۰

چنانچه در جدول ۳ نشان داده شده است، نمرات موفقیت آکادمیک در دانشجویان با معدل بالاتر، مجرد و ساکن در خوابگاه بیشتر از سایر دانشجویان بود، بطوریکه آزمون کروسیکال والیس اختلاف معناداری بین نمرات موفقیت آکادمیک دانشجویان با وضعیت تأهل نشان نداد. ضریب همبستگی اسپیرمن بین میانگین معدل دانشجویان در ترم گذشته ($r=0/03$, $p=0/73$) با میانگین نمره موفقیت آکادمیک ارتباط معناداری را نشان نداد. همچنین ارتباط معناداری بین معدل کل دانشجویان با میانگین نمره کل موفقیت آکادمیک نیز مشاهده نشد. ($r=0/047$, $p=0/059$)

جدول ۲: مقایسه میانگین و انحراف معیار نمرات موفقیت آکادمیک و خرده مقیاس‌های آن در بین دانشجویان پرستاری پسر و دختر

مؤلفه‌های موفقیت آکادمیک	حداکثر و حداقل نمره قابل کسب	پسر	دختر	آماره من ویتنی	P value
نمره کل موفقیت آکادمیک	۳۹-۱۵۶	۱۰۵/۷۰±۱۰/۳۷	۱۰۴/۲۱±۹/۲۵	-۱/۲۶۰	۰/۲
مهارت آکادمیک	۷-۲۸	۱۹/۲۹±۳/۹۴	۲۰/۵۹±۳/۴۰	-۱/۷۸۴	۰/۰۷
کارآمدی مربی	۱۶-۴	۱۰/۱۶±۱/۸۷	۹/۷۱±۲/۰۲	-۰/۸۹۳	۰/۳۷
تصمیم‌گیری شغلی	۳-۱۲	۸/۵۹±۱/۸۲	۷/۷۳±۲/۰۸	-۲/۱۹۰	۰/۰۲
انگیزه بیرونی	۴-۱۶	۱۱/۴۶±۲/۱۵	۱۱/۶۱±۱/۸۴	-۰/۷۸۰	۰/۴۳
اعتماد	۵-۲۰	۱۵/۴۰±۲/۳۴	۱۵/۶۹±۱/۹۴	-۰/۶۱۸	۰/۵۳
تطابق شخصی	۱-۴	۲/۱۳±۰/۷۷	۲/۳۵±۰/۹۳	-۱/۳۵۶	۰/۱۷
خودنظم‌دهی	۳-۱۲	۷/۰۲±۲/۱۲	۶/۹۲±۲/۰۰	-۰/۰۵۶	۰/۹۵
اجتماعی شدن	۴-۱۶	۹/۷۸±۲/۰۱	۸/۰۴±۲/۰۹	-۴/۱۸۶	۰/۰۰۰
انگیزه درونی	۵-۲۰	۱۳/۷۹±۲/۱۳	۱۳/۶۴±۲/۹۷	-۰/۱۸۹	۰/۸۵
فقدان اضطراب	۳-۱۲	۸/۰۵±۲/۴۰	۷/۸۸±۳/۱۰	-۰/۵۵۶	۰/۵۷

جدول ۳: وضعیت موفقیت آکادمیک دانشجویان پرستاری به تفکیک هر یک از عوامل مرتبط احتمالی

عوامل مرتبط احتمالی	موفقیت آکادمیک Mean±SD	نتیجه آزمون
جنس	پسر	p=۰/۲ z=-۱/۲۶۰
	دختر	
معدل ترم قبل	۱۰-۱۵	p=۰/۷۸
	۱۵-۱۷	Df=۲
	۱۷-۲۰	
معدل کل	۱۰-۱۵	p=۰/۲۶
	۱۵-۱۷	Df=۲
	۱۷-۲۰	
وضعیت بومی	بله	p=۰/۰۰۱ z=-۳/۵۰۳
	خیر	
تأهل	مجرد	p=۰/۱۸
	متأهل	Df=۲
	سایر موارد	
مسکن	اجاره‌ای	p=۰/۰۴
	شخصی	Df=۲
	خوابگاه	

بحث

مطالعه حاضر به بررسی میزان موفقیت آکادمیک و برخی از ویژگی‌های دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی کاشان پرداخت. در مطالعه حاضر، با وجود افزایش نمره موفقیت آکادمیک با افزایش معدل، ارتباط معناداری بین نمره موفقیت آکادمیک و معدل ترم گذشته و همچنین معدل کل دانشجویان مشاهده نشد. میانگین نمره موفقیت آکادمیک دانشجویان مطالعه حاضر در مقایسه با نمره دانشجویان در مطالعه دانته (Dante) (۴) و لانسیا (Lancia) (۸) کم‌تر و در مقایسه با نتایج مطالعه و اراد (Wharrad) (۲۳) بیش‌تر بود. علاوه بر این، یافته‌های پژوهش حاضر در زمینه ارتباط موفقیت آکادمیک با معدل دانشجویان، مشابه یافته‌های باکویی و همکاران (۱۷) و مخالف یافته‌های منیری و همکاران (۲۴) و فریشن شالگر (Frischenschlager) و همکاران (۲۵) بود. با توجه به این که موفقیت آکادمیک تا حدودی اکتسابی و

تحت تأثیر آموزش است (۲۶ و ۹)، این تفاوت‌ها می‌تواند ناشی از عوامل و شرایط حاکم بر محیط آموزشی، شیوه‌های تدریس اساتید، شیوه‌های ارزشیابی، در دانشگاه‌ها، و نیز نوع تعاملات میان اساتید و دانشجویان باشد. بصیر شبستری و همکاران نیز گزارش داده‌اند که بین موفقیت آکادمیک و معدل دانشجویان ارتباطی وجود ندارد (۲۷). به اعتقاد صاحب‌نظران نیز، ساختارهای آموزشی فعلی، بیش‌تر با عملکردهای شناختی و به خصوص ظرفیت‌های حافظه و یادگیری شخصی در ارتباط هستند، در حالی که موفقیت آکادمیک بیش‌تر با مهارت‌های آکادمیک عمومی، اعتماد به نفس دانشجویان، انگیزه درونی و علاقه مندی دانشجویان و توانایی ارتباط بین فردی ارتباط دارد (۱۰ و ۲۸). بنابراین، اگرچه کسب معدل بالا در تعدادی از مطالعات (۲۴ و ۲۵) می‌تواند پیش‌بینی‌کننده موفقیت یا پیشرفت تحصیلی افراد باشد اما نباید فراموش کرد که موفقیت آکادمیک افراد می‌تواند

و خرده مقیاس‌های آن در دانشجویان ترم‌های بالاتر، بیشتر از سایر ترم‌ها بود. در مطالعه امام قریشی و همکاران (۳۴) نیز میانگین نمره پیشرفت تحصیلی در ترم‌های مختلف تحصیلی تفاوت معناداری نداشت. در برخی از مطالعات موفقیت و عملکرد تحصیلی دانشجویان ترم‌های بالاتر بهتر گزارش شده است که محققان علت آن را جست و جوی اقدامات حمایتی از سوی دانشجویان ترم بالاتر و تجربیات و انگیزه بیشتر آنان برای ارتقای شغلی گزارش کرده‌اند (۱۸ و ۳۵).

در این مطالعه با وجود بالاتر بودن نمره موفقیت آکادمیک دانشجویان مجرد، اما این یافته به لحاظ آماری معنادار نبود. اگرچه موفقیت آکادمیک دانشجویان پرستاری در ایران قبلاً بررسی نشده است، اما برخی مطالعات در جهرم و کاشان به بررسی پیشرفت تحصیلی از طریق نمرات دانشجویان پرداخته و گزارش داده‌اند که پیشرفت تحصیلی با تأهل ارتباط معنادار (۱۸ و ۳۴). همچنین در مطالعه مطلق و همکاران (۱۳)، متأهل بودن، به عنوان عامل خطر بروز افت تحصیلی گزارش شده است. به نظر می‌رسد دانشجویان متأهل به دلیل درگیری با مسائل خانوادگی و مسئولیت اداره خانواده، زمان کمتری جهت انجام تکالیف محوله دانشگاه صرف می‌نمایند که خود می‌تواند موجب افت تحصیلی شان شود. در مجموع شاید این نتیجه به دلیل کم بودن دانشجویان متأهل در این مطالعه خیلی قابل استناد نباشد. از دیگر عوامل پیش‌گویی‌کننده موفقیت آکادمیک دانشجویان، وضعیت بومی بودن به معنای مقیم بودن و زبان مادری تحصیل است. چنانچه در این مطالعه نیز نمره موفقیت آکادمیک دانشجویان غیربومی بطور معناداری بالاتر از دانشجویان بومی بود. این یافته نشان می‌دهد که احتمالاً پذیرش بومی دانشجویان می‌تواند پیش‌بینی‌کننده پایین آمدن کیفیت برون داد دانشگاه باشد. لذا شاید لازم باشد قانون اختصاص سهمیه بیشتر به داوطلبان بومی مورد بررسی بیشتر قرار گیرد. کبریاپی

تحت تأثیر عوامل متعدد و متفاوتی مانند راهبردهای مطالعه و یادگیری و نیز شرایط محیط (۱۰ و ۲۶) قرار گیرد و معدل تنها جزئی از عوامل مرتبط با موفقیت است. با وجود این، نیاز به مطالعات بیشتر در این زمینه احساس می‌شود.

در مطالعه حاضر، اگرچه نمره موفقیت آکادمیک در دانشجویان پسر بیشتر از دانشجویان دختر بود، اما این تفاوت از نظر آماری معنادار نبود. در مطالعات فریشن شالگر (Frischenschlager) و همکاران (۲۵) و میلس (Mills) (۲۹)، نیز نمرات موفقیت پسران بیشتر بود. اما در مطالعات مانسینی (Mancini) (۳۰) و رحیمی و همکاران (۳۱) نمره موفقیت دختران بالاتر گزارش شده است. در حالی که گرین (Green) (۱۹) عدم وجود رابطه معنادار بین جنس با موفقیت تحصیلی را گزارش کرده است. این تفاوت‌ها می‌تواند به تفاوت‌های فرهنگی در جوامع و گروه‌های مختلف مربوط باشد. اگرچه به نظر می‌رسد که ارتباط موفقیت آکادمیک و جنس به مطالعه بیشتری نیاز دارد. با وجود این، نمره موفقیت خرده مقیاس‌های وابستگی اجتماعی و تصمیم‌گیری شغلی دانشجویان پسر بطور معناداری بالاتر از دانشجویان دختر بود. این یافته تا حدودی با نتایج مطالعه فیروزنیا و همکاران همخوانی دارد (۳۲) در حالی که یافته‌های ثمری و همکاران (۳۳) نشان داد که زنان نسبت به مردان در بعد مهارت‌های اجتماعی نمرات بالاتری دارند. به نظر می‌رسد، مسئولیت‌های آینده دانشجویان پسر، نظیر تهیه مسکن، اداره زندگی و سرپرستی خانواده، با بالاتر بودن این مهارت‌ها در پسران ارتباط داشته باشد. همچنین ثمری و همکاران معتقدند که از جمله دلایل احتمالی وجود این ارتباط، وابستگی بیشتر دختران و استقلال عمل بیشتر پسران در جامعه است (۳۳).

در مطالعه حاضر، تفاوت معناداری بین میانگین نمره موفقیت آکادمیک در دانشجویان ترم‌های مختلف تحصیلی دیده نشد. اما میانگین نمره کل موفقیت آکادمیک

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش می‌توان گفت، میزان موفقیت آکادمیک دانشجویان پرستاری در سطح نسبتاً مطلوبی قرار دارد و موفقیت آکادمیک ایشان رابطه مثبتی با عواملی همچون جنس، وضعیت بومی بودن، نوع مسکن و ترم تحصیلی دارد و این عوامل می‌تواند نقش تعیین‌کننده‌ای در موفقیت آکادمیک دانشجویان پرستاری داشته باشد. با توجه به نقش پیش‌گویی‌کنندگی عوامل دموگرافیک، پیشنهاد می‌شود دست اندرکاران گزینش دانشجو و برنامه‌ریزی‌های آموزشی در سطوح مدیریتی و اجرایی مختلف، به این عوامل توجه نمایند. همچنین پیشنهاد می‌شود سایر پژوهشگران به بررسی همبستگی میزان موفقیت آکادمیک با سایر متغیرها از جمله راهبردهای یادگیری و مطالعه، عوامل آموزشی مانند حضور در کلاس، رضایت از برنامه‌ریزی درسی، شیوه‌های تدریس و نیز شیوه‌های تعامل اساتید با دانشجویان بپردازند. همچنین پیشنهاد می‌شود مطالعات مشابه با حجم نمونه بیشتر و به صورت چند مرکزی انجام شود تا تعمیم نتایج را امکان‌پذیر نماید.

قدردانی

پژوهشگران از معاونت محترم دانشگاه علوم پزشکی کاشان و کلیه دانشجویان کارشناسی پرستاری که در جمع‌آوری اطلاعات همکاری داشتند، قدردانی به عمل می‌آورند.

و همکاران، نیز قبلاً گزارش داده‌اند که رابطه معناداری بین وضعیت بومی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان وجود ندارد (۳۶). یافته‌های این مطالعه نشان داد که دانشجویان ساکن خوابگاه به طور معناداری نمره موفقیت آکادمیک بالاتری کسب نموده‌اند. چنانچه ذکر شد، توجه به موفقیت آکادمیک دانشجویان موضوع تقریباً جدیدی است و بیش‌تر مطالعات قبلی در ایران و سایر کشورها عمدتاً به بررسی پیشرفت تحصیلی براساس نمرات و معدل دانشجویان پرداخته‌اند. اینکلاس و وایزمن (Inkelas and Weisman) گزارش داده‌اند که برنامه‌های درون خوابگاه‌های دانشجویی که بر رویکردهای زندگی-یادگیری تأکید می‌کنند، سطوح بالاتری از مشارکت دانشجو در فعالیتهای دانشگاهی و نتایج تحصیلی قوی‌تری ایجاد می‌کند (۳۷). با وجود این، منیری و همکاران (۲۴) گزارش داده‌اند که اقامت در خوابگاه بر معدل دانشجویان تأثیر منفی دارد. با وجود این، به نظر می‌رسد زندگی در خوابگاه با تقویت استقلال و تعاملات اجتماعی دانشجویان، اعتماد به نفس و قدرت تطابق آنها را تقویت نموده و بر توانمندی‌های آکادمیک آنها تأثیر مثبت دارد.

از محدودیت‌های این پژوهش، به حجم کم نمونه، انجام مطالعه در یک دانشکده و استفاده از پرسشنامه خودابراز می‌توان اشاره نمود، زیرا پرسشنامه‌ها با در اختیار قرار دادن پاسخ‌های آماده ممکن است باعث سوگیری ذهنی پاسخ‌گویان شوند.

منابع

1. Soares AP, Guisande AM, Almeida LS, Pramo FM. Academic achievement in first-year Portuguese college students: The role of academic preparation and learning strategies. *Int J Psychol*. 2009; 44(3): 204-12.
2. Davis KD, Winsler A, Middleton M. Students' perceptions of rewards for academic performance by parents and teachers: Relations with achievement and motivation in college. *J Genet Psychol*. 2006; 167(2): 211-20.
3. Pryjmachuk S, Easton K, Littlewood A. Nurse education: factors associated with attrition. *J Adv Nurs*. 2009; 65(1):149-60.
4. Dante A, Petrucci C, Lancia L. European nursing students' academic success or failure: A post-Bologna Declaration systematic review. *Nurse Educ Today*. 2013; 33(1): 46-52.

5. Urwin S, Stanley R, Jones M, Gallagher A, Wainwright P, Perkins A. Understanding student nurse attrition: learning from the literature. *Nurse Educ Today*. 2010; 30(2):202-7.
6. York TT, Gibson C, Rankin S. Defining and Measuring Academic Success. *Practical Assessment, Research & Evaluation* 2015;20(5):2. [cited 2015 Oct 19]. Available from: <http://pareonline.net/getvn.asp?v=20&n=5>
7. Beauvais AM, Stewart JG, DeNisco S, Beauvais JE. Factors related to academic success among nursing students: a descriptive correlational research study. *Nurse Educ Today*. 2014; 34(6): 918-23.
8. Lancia L, Petrucci C, Giorgi F, Dante A, Cifone MG. Academic success or failure in nursing students: Results of a retrospective observational study. *Nurse Educ Today*. 2013; 33(12): 1501-5.
9. Welles TL. An analysis of the academic success inventory for college students: construct validity and factor scale invariance. [dissertation]. Florida: The Florida State University; 2010. [cited 2015 Oct 19]. Available from: <http://diginole.lib.fsu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5146&context=etd>
10. Prevatt F, Li H, Welles T, Festa-Dreher D, Yelland S, Lee J. The academic success inventory for college students: scale development and practical implications for use with students. *Journal of College Admission*. 2011;1:26-31.
11. Gordon CD, Williams SK, Hudson GA, Stewart J. Factors associated with academic performance of physical therapy students. *West Indian Med J*. 2010; 59(2): 203-8.
12. Ferguson E, James D, Madeley L. Factors associated with success in medical school: systematic review of the literature. *BMJ*. 2002; 324(7343): 952-7.
13. Motlagh M, Elhampour H, Shakurnia A. [Factors Affecting Students' Academic Failure in Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences in 2005]. *Iranian Journal of Medical Education* 2008;8(1):91-9. [Persian].
14. James D, Chilvers C. Academic and non-academic predictors of success on the Nottingham undergraduate medical course 1970-1995. *Med Educ*. 2001;35(11):1056-64.
15. Hutapea RA. The investigation of selected admission variables to predict students-school in Indonesia [dissertation]. California: University of Southern California; 1991.
16. Hosseni MA, Dejkam M, Mirashari J. [Correlation between Academic Achievement and Self-esteem in Rehabilitation Students in Tehran University of Social Welfare & Rehabilitation]. *Iranian Journal of Medical Education* 2007;7:137-42. [Persian]
17. Bakouei F, Kheirkhah F, Salmalian H, Omidvar S. [Effective Factors on Educational Status of Midwifery Students in Babol University of Medical Sciences]. *Journal Of Strides in Development of Medical Education*. 2010; 7(1): 44-50. [Persian].
18. Tagharrobi Z, Fakharian E, Mirhosseini FS, Rasoulinejad SA, Akbari H, Ameli H. [Predictors of academic performance in nursing alumni of Kashan University of Medical Sciences]. *Scientific Journal of Education Strategies in Medical Sciences*. 2010; 3(3): 127-31. [Persian]
19. Green BN, Johnson CD, McCarthy K. Predicting academic success in the first year of chiropractic college. *J Manipulative Physiol Ther*. 2003; 26(1): 40-6.
20. Parker GB. On our selection: predictors of medical school success. *Med J Aust*. 1993; 158(11): 747-51.
21. Salamonson Y, Andrew S. Academic performance in nursing students: influence of part-time employment, age and ethnicity. *J Adv Nurs*. 2006; 55(3): 342-9.
22. Ofori R. Age and 'type' of domain specific entry qualifications as predictors of student nurses' performance in biological, social and behavioural sciences in nursing assessments. *Nurse Education Today*. 2000; 20(4): 298-310.
23. Wharrad HJ, Chapple M, Price N. Predictors of academic success in a Bachelor of Nursing course. *Nurse Educ Today*. 2003; 23(4): 246-54.
24. Moniri R, Ghalebтарash H, Mussavi G. [The Reasons of Educational Failure among Paramedical Students in Kashan University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2006; 6(1): 135-40. [Persian].
25. Frischenschlager O, Haidinger G, Mitterauer L. Factors associated with academic success at Vienna Medical School: prospective survey. *Croat Med J* 2005; 46(1): 58-65.
26. Salehi S, Yrgholi R, Moaghi M. [Relationship between Cognitive and Metacognitive Learning Strategies and Academic Success in Medical-Surgical Nursing Courses]. *Iranian Journal of Medical*

- Education. 2013;13(8): 616-28. [Persian]
27. Basir Shabestari S, Shirinbak I, Sefidi F, Sherkat Daliri H. [Evaluation of the relationship between educational development and social adjustment among Qazvin Dental students in 2010-11]. *Journal of Medical Education Development*. 2013; 6(11):1-10. [Persian].
  28. Pitt V, Powis D, Levett-Jones T, Hunter S. Factors influencing nursing students' academic and clinical performance and attrition: an integrative literature review. *Nurse Educ Today*. 2012; 32(8): 903-13.
  29. Mills C, Heyworth J, Rosenwax L, Carr S, Rosenberg M. Factors associated with the academic success of first year Health Science students. *Adv Health Sci Educ Theory Pract*. 2009; 14(2): 205-17.
  30. Mancini ME, Ashwill J, Cipher DJ. A Comparative Analysis of Demographic and Academic Success Characteristics of On-line and On-Campus RN-to-BSN Students. *J Prof Nurs*. 2015; 31(1): 71-6.
  31. Rahimi S, Heshmati H, Moghaddam Z. [Survey the Frequency and Risk factors in the Academic Failure in Students that living in dorms of Golestan University of Medical Sciences & Health Sciences in Year 2011-2012]. *Journal of Torbat Heydariyeh University of Medical Sciences*. 2015; 2(1): 16-28. [Persian]
  32. Firouznia S, Yousefi A, Ghassemi G. [The Relationship between Academic Motivation and Academic Achievement in Medical Students of Isfahan University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2009; 9(1): 79-84. [Persian].
  33. Samari AA, Tahmasebi F. [The study of correlation between emotional intelligence and academic achievement among university students]. *The Quarterly Journal of Fundamental of Mental Health*. 2008; 9(36): 75-80. [Persian].
  34. Emamghoreishi F, Heydari ST, Najafipour S. [Evaluation of Effecting Factors on Educational Status of Medical Students in Jahrom Medical University during 1994- 2003]. *Journal of Babol University of Medical Sciences*. 2010; 12(5): 40-5. [Persian].
  35. McCarey M, Barr T, Rattray J. Predictors of academic performance in a cohort of pre-registration nursing students. *Nurse Educ Today*. 2007;27(4):357-64.
  36. Kebriaei A, Rodbari M, Rakhshaninejad M, Mirlotfi PR. [Assessing quality of educational services at zahedan university of medical sciences]. *Tabib-E-Shargh*. 2005; 7(2): 139-46. [Persian].
  37. Inkelas KK, Weisman JL. Different by design: An examination of student outcomes among participants in three types of living-learning programs. *Journal of College Student Development*. 2003; 44(3): 335-68.

Assessing Academic Success and Its Predictors from the Perspective of Nursing Students in Kashan University of Medical Sciences

Mohsen Adib-Hajbaghery¹, Hamidreza Sadeghi Gandomani², Efat Aminolroayae Yamini³

Abstract

Introduction: Identifying the factors influencing nursing students' academic success is of great importance. Due to controversies on the role of influencing factors, this study aimed to identify the predictors of academic success among nursing students of Kashan University of Medical Sciences.

Methods: In this cross-sectional study, 134 sophomore to senior nursing students studying at Kashan University of Medical Sciences were selected through systematic random sampling in 2014. The data was collected through a questionnaire including demographic and academic success information which was used after confirming its validity and reliability. Data were analyzed using Chi-square, Kruskal-Wallis, Mann-Whitney and Spearman correlation coefficient.

Results: Non-native status and staying in dormitory had positive effects on academic success ($p < 0.05$). No significant difference was observed between the students' academic success mean scores in different semesters despite an increase in academic success of students in final semesters ($p=0.26$). The overall mean score of academic success was 105.23 ± 10.02 out of the highest possible score of 156 (67.30% out of the overall score). No significant correlation was observed between the students' overall GPA and the last term GPA with academic success score ($p = 0.59$).

Conclusion: Considering the predicting role of demographic factors in the nursing students' academic success; the authorities should plan to improve the students' academic success.

Keywords: Academic success, Predictors, Nursing students.

Addresses:

1. (✉) Professor, Department of Medical-Surgical Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran. Email: adib1344@yahoo.com
2. PhD student in nursing, Department of Medical-Surgical Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Kashan University of Medical Sciences, Kashan, Iran. E-mail: hamidsadeghi1366@gmail.com
3. Teacher, Kashan Department of Education, Kashan, Iran. E-mail: amini1327@yahoo.com